

VÝBĚROVÁ REŠERŠE

Z PEDAGOGICKÉ BIBLIOGRAFICKÉ

DATABÁZE

Z ČESKÝCH ČASOPISŮ

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÉ
MUZEUM A KNIHOVNA
J. A. KOMENSKÉHO

ČERVENEC-SRPEN

2023

Plné texty článků lze objednat emailem na adrese studovna@npmk.cz

1.

Co dělají jinak v zemích, kde žáci dosahují ve škole lepších výsledků? / [What they do differently in the countries where pupils have better academic achievement?] / Karel Gargulák – cze

In: Týdeník školství -- ISSN 1210-8316 -- Roč. 31, č. 21-22 (2023), s. 5.

<https://partnerstvi2030.cz>

Partnerství pro vzdělávání 2030+ a PAQ Research vydávají studii Role zřizovatele školy v zemích s vynikajícími vzdělávacími výsledky a rovnými šancemi. Studie mapuje roli zřizovatelů - obcí či úřadů - v Estonsku, Finsku, Nizozemsku a Kanadě. Konkrétní činnosti zřizovatelů podporují efektivní správu škol, od provozu budov, přes zajištění IT služeb až po úsilí zlepšovat kvalitu vzdělávání. Vedení školy tak má sníženou administrativní zátěž, zatímco českým ředitelům administrativa zabírá 40% pracovní doby. Ve zkoumaných zemích se zřizovatelé snaží svým školám co nejvíce ulehčit ve vedlejších procesech. Zároveň hrají i velkou roli v zajištění kvality vzdělávání. Mají rozsáhlý aparát lidí, kteří se věnují jednotlivým agendám. Školy tak mají čas plnit svou hlavní roli - vzdělávat a podporovat pedagogickou činnost.

žák ; prospěch ; škola ; výzkumná zpráva ; role ; ředitel školy ; administrativa ; školní budova ; personál školy ; efektivnost vzdělávání ; komparace ; kvalita vzdělání ; Estonsko ; Finsko ; Nizozemsko ; Kanada ; Česko ; zřizovatel ; provoz

<http://katalog.npmk.cz/documents/528503>

2.

Duševní zdraví žáků a sociální sítě / [Pupils' mental health and social networks] / ROK – cze

In: Týdeník školství -- ISSN 1210-8316 -- Roč. 31, č. 21-22 (2023), s. 8.

Ve světě i v ČR se v poslední době zhoršuje psychický stav dětí a mládeže, a odborníci si kladou otázku, zda je na vině nadměrné používání mobilů a sociálních sítí. Evropská unie přijala Akt o digitálních službách, který stanovuje soubor závazných pravidel pro provozovatele sítí. Měl by platit od února 2024. Existuje ale shoda v názoru, že sociální sítě nejsou rozhodujícím zdrojem zhoršujícího se duševního stavu školní mládeže. Hodně záleží na rodinném a školním prostředí a na využívání volného času. Z údajů v ČR vyplývá, že jen 16% rodičů se zajímá o to, co dělají jejich děti na internetu. O duševním zdraví dětí vždy rozhoduje uvážlivý způsob využívání chytrých

mobilů a sociálních sítí, a to ve prospěch moderního vzdělávání. Samozřejmostí a cestou k úspěchu by mělo být osvojování si dovedností s digitálními technologiemi pro vlastní prospěch.

informační technologie ; internet ; školní věk ; dítě ; mládež ; duševní zdraví ; psychika ; psychická zátěž ; rodinné prostředí ; volný čas ; vztah rodiče-dítě ; závislost ; Česko ; sociální sítě ; chytré telefony

<http://katalog.npmk.cz/documents/528511>

3.

Hořet, ale nevyhořet / [To burn, but not to burn out] / Kateřina Procházková – cze

In: Týdeník školství -- ISSN 1210-8316 -- Roč. 31, č. 19-20 (2023), s. 4.

Náročné povolání učitele - výuka, dokumentace, porady, jednání s rodiči a další povinnosti způsobující stres. Prodlužováním pracovního času a nedostatečným odpočinkem vzniká chronický stres, který oslabuje kognitivní schopnosti, a díky tomu klesá pracovní výkon. Syndrom vyhoření je psychický stav, který je v podstatě chronickým stresem. Jeho výskyt celosvětově dramaticky narůstá, v České republice dle výzkumů trpí syndromem vyhoření každý pátý člověk. Uveden je návod, jak se syndromu vyhoření bránit - stanovovat si dosažitelné cíle, naučit se říkat "ne", najít smysl své práce, organizovat si čas, dopřát si dostatek spánku, najít si nepracovní aktivity.

učitel ; pedagogické povolání ; stres ; syndrom vyhoření ; mentální hygiena ; frustrace ; práce učitele ; obrana

<http://katalog.npmk.cz/documents/528361>

4.

I nejslabší musíme slyšet / [Even the weakest must be heard] / Klára Šimáčková Laurenčíková ; Radek Musílek – cze

In: Můžeš : noviny o svépomoci zdravotně postižených -- ISSN 1213-8908 -- Roč. 31, č. 2 (2022), s. 18-21.

Rozhovor se týká ochrany dětí, pomoci lidem s postižením a inkluze seniorů. Klára Šimáčková Laurenčíková by si přála, aby byla základní dostupnost sociálních služeb garantovaná, tak, jako je tomu například u dostupnosti zdravotnických záchranných služeb. Vyjadřuje se také o stavu lidských práv v Česku, jak o kvalitě života rozhodují výchozí podmínky. Ve své nové funkci, vládní zmocněnkyně pro lidská práva, se snaží zprostředkovat kontakt mezi vládou a skupinami, kterých se konkrétní lidskoprávní otázky přímo týkají.

inkluzivní vzdělávání ; sociální inkluze ; speciální pedagogika ; lidská práva ; lidská důstojnost ; sociální práce ; vláda ; postižený ; starší člověk ; ochrana dítěte ; sociální služba ; vládní instituce a organizace

<http://katalog.npmk.cz/documents/529161>

5.

Jak jednat s žákem, který chce změnit pohlaví? / [How to handle the pupil who wants to change his/her gender?] / Vítězslav Šťastný – cze

In: Učitel'ské noviny : týdeník pro učitele a přátele školy -- ISSN 0139-5718 -- Roč. 126, č. 14 (2023), s. 18.

Etický kodex učitele obsahuje i otázku změny sexuální identity žáků. Co by měl dělat učitel, respektive škola, jestliže žák, žákyně či jejich zákonný zástupce přijde s požadavkem, aby s daným dítětem bylo ve škole zacházeno jinak, než odpovídá údajům v jeho dokumentaci. Učitel by měl vést své svěřence k tomu, aby s radikálními a nevratnými životními změnami všeho druhu nespěchali. Nárůst počtu mladých lidí toužících po změně pohlaví je určitým druhem sociální nákazy. Je potřeba všechny upozornit, že lidské pohlaví se žádným lékařským zásahem v pravém slova smyslu měnit nedá, a že ne všichni učitelé dokáží jednat se žáky v rozporu s právní a biologickou realitou. Rozumným přístupem je tzv. "pozorné čekání" (watchful waiting). Ne každý učitel přání žáka vyhoví a žádný by neměl být nucen proti své vůli oslovovat žáka v rozporu s jeho úředními osobními údaji.

žák ; učitel ; pohlaví ; gender ; chování žáka ; chování učitele ; vztah učitel-žák ; Česko ; změna ; transgender ; rozhodnutí ; etický kodex

<http://katalog.npmk.cz/documents/528418>

6.

Jak učit o pravdě na internetu / [Teaching about the truth on the internet] / ROK – cze

In: Týdeník školství -- ISSN 1210-8316 -- Roč. 31, č. 19-20 (2023), s. 5.

Internet se v současné době hemží neověřenými, zkreslovanými a lživými informacemi a není snadné je včas rozpoznat. Pomoc učitelům i žákům nabízí pomůcka Na pravdě záleží (Univerzita Palackého, Olomouc, 2023). Publikace nabízí podporu všem, kteří pracují v mediálním prostředí. Schopnost ověřovat si zdroje a rozpoznávat nepravdivé zprávy patří ke klíčovým dovednostem 21. století. Vysvětlen je pojem pravda, která prochází dějinami lidstva jako neukončené hledání cesty bytí. Autoři příručky pro učitele postupně rozebírají mýty, báje, pověsti, pranostiky a rčení. Dále přecházejí do přítomnosti internetu, sociálních sítí. Publikace přináší dostatek poutavých příkladů, cvičení, otázek a návodů, jak se učit hledat a nacházet pravdu.

internet ; pravda ; mediální gramotnost ; publikace ; učitel ; žák ; příručka ; informační zdroj ; informace ; Na pravdě záleží ; komunikační technologie ; komunikační média ; lži ; fake news ; ověřování

<http://katalog.npmk.cz/documents/528363>

7.

Komunikace a čtenářská gramotnost u dětí se sluchovým postižením / [Communication and reading literacy in children with impaired hearing] / Autorský tým Zapojevšechny.cz -- cze --
Obsahuje bibliografické odkazy

In: Informatorium 3-8 : časopis pro výchovu dětí od 3-8 let v mateřských školách a školních družinách -- ISSN 1210-7506 -- Roč. 30, č. 6 (červen) (2023), s. 9-11.

Dětem s těžkou až úplnou ztrátou sluchu pomáhá v kontaktu s vnějším světem komunikace pomocí vizuálních prostředků a znakového jazyka. Dítě si potřebuje osvojit zejména schopnost komunikovat se sociálním prostředím. Již v předškolním věku je pro ně důležité rozvíjet komunikační dovednosti v českém znakovém jazyce. Popsán je rozdíl mezi pojmy český znakový jazyk a znaková čeština. Kdo a jakým způsobem je využívá podle stupně postižení a doby, kdy ke ztrátě sluchu došlo. Uvedeny jsou tipy pro komunikaci s dětmi s nedoslýchavostí a tipy pro rozvíjení předčtenářských dovedností sluchově postižených dětí předškolního a raného školního věku.

předškolní dítě ; mladší školní věk ; handicap ; vada sluchu ; hluchota ; neslyšící ; sociální komunikace ; komunikace ; čtenářská gramotnost ; dovednost ; Česko ; nedoslýchavost ; znakový jazyk ; český znakový jazyk ; znaková čeština ; předčtenářská gramotnost

<http://katalog.npmk.cz/documents/528537>

8.

Logopedie a tvořivá řeč / [Speech therapy and creative speech] / Marek Kropáč -- cze --
Obsahuje bibliografické odkazy

In: Člověk a výchova : časopis pro pedagogiku Rudolfa Steinera -- ISSN 2464-5680 -- Roč. 26, č. 2 (2023), s. 54-55.

Většina lidí má logopedii spojenou pouze se špatnou výslovností některých hlásek. Učitelé na logopedických školách se ale velmi často setkávají s diagnózou vývojové dysfázie. Autor v článku popisuje lekce tvořivé řeči s Norou Vockerodt. Při tvořivé řeči dochází pomocí pohybů rukou a nohou k propojování pohybů svalstva dolních a horních končetin s premotorickou a suplementární motorickou oblastí mozku. Vývoj řeči je bezprostředně spojený s pohybem paží a nohou. K pochopení takovéto souvislosti je velkou pomocí, jestliže člověk zná čtyři zákony metamorfózy, a to: zákon podobnosti, zákon stupňování, zákon polarity a zákon převrácení.

logopedie ; porucha řeči ; dyslalie ; vývojová dysfázie ; speciální vzdělávací potřeby ; cvičení ; logoped ; pohybová aktivita ; pohybová hra ; řečové dovednosti ; výslovnost

<http://katalog.npmk.cz/documents/529139>

9.

Národní sbírka slabikářů v Pedagogické knihovně J.A. Komenského / [Comenius Pedagogical Library has put together nationwide collection of primers] / Edita Vaníčková Makosová – cze

In: Bulletin SKIP -- ISSN 1210-0927 -- Roč. 31, č. 1 (2022).

Článek seznamuje se sbírkou slabikářů uspořádanou Pedagogickou knihovnou J.A. Komenského (součást Národního pedagogického muzea a knihovny J.A. Komenského) v roce 2021. Iniciativa vznikla z podnětu historiků Pedagogického muzea - ve fondech jim chyběly tzv. červené slabikáře, publikace Státního pedagogického nakladatelství z 50. a 60. let 20. stol. (ed. Jarmila Hřebejková). Autorka informuje o rozsáhlém fondu učebnic a slabikářů v knihovně, který čítá více než 80 tis. exemplářů a který se popisovanou sbírkou rozrostl o téměř 700 nových titulů. Sbírce výrazně pomohla mediální pozornost.

knihovna ; pedagogická knihovna ; slabikář ; Národní pedagogické muzeum a knihovna J.A. Komenského (Praha, Česko). ; Národní pedagogické muzeum a knihovna J.A. Komenského (Praha, Česko) ; Státní pedagogické nakladatelství ; doplňování knihovních fondů ; knižní dary ; 2021-2022

<http://katalog.npmk.cz/documents/528602>

10.

Opustit myšlenku o snadném a bezpracném vzdělávání v českém jazyce : stačí revize RVP pro zvýšení vzdělanosti? = Leaving the idea of easy and effortless teaching and learning Czech : is the revision of FEP enough for increasing the level of knowledge? / Marie Čechová -- cze --
Obsahuje bibliografické odkazy

In: Český jazyk a literatura -- ISSN 0009-0786 -- Roč. 73, č. 4 (2022/2023), s. 157-162.

Autorka se ve studii zabývá otázkou, jak lze dosáhnout větší gramotnosti českých studentů, aniž by se při tom zjednodušoval obsah vzdělávání. Autorka nabízí a odůvodňuje několik možných alternativ, které by měly být zavedeny celoplošně – od většího důrazu na rozvoj čtení textů s porozuměním, zvládnutí základů jazykového systému a pochopení podstaty jazykových jevů, až po rozvoj čtenářství.

čeština ; gramotnost ; komunikační schopnost ; systém výchovy a vzdělávání ; literární výchova ; obsah výuky ; vyučovací metoda ; čtenářství ; jazyková dovednost ; vzdělávání ; vzdělávací možnosti ; čtení s porozuměním

<http://katalog.npmk.cz/documents/528726>

11.

Pedagogika, která může léčit. 1, Kapitoly z dějin léčebné pedagogiky / [Pedagogy which can heal. 1, Chapters from the history of therapeutic education] / Jitka Radová – cze

In: Člověk a výchova : časopis pro pedagogiku Rudolfa Steinera -- ISSN 2464-5680 -- Roč. 26, č. 2 (2023), s. 4-15.

Autorka popisuje historii a vznik léčebné pedagogiky. Článek se skládá především z příběhů lidí, kteří zasvětili své životy dětem, jejichž vývoj vyžaduje zvláštní péči. V první části je popsána cesta Rudolfa Steinera a Karla Schuberta k pedagogice a medicíně. Zabývá se také okolnostmi založení první školy na základě anthroposofické duchovní vědy.

dějiny pedagogiky ; speciální vzdělávací potřeby ; speciální pedagogika ; vztah učitel-žák ; pedagogické povolání ; životní příběh ; medicína ; waldorfská pedagogika ; Steiner, Rudolf ; Schubert, Karl ; anthroposofie

<http://katalog.npmk.cz/documents/529125>

12.

Přírodovědně zaměřené kurzy univerzity třetího věku z pohledu jejich účastníků = Science-oriented courses of the university of the third age from the perspective of their participants / Tomáš Jedlička, Jan Mourek -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Biologie, chemie, zeměpis : časopis pro výuku přírodovědných předmětů na základních a středních školách -- ISSN 1210-3349 -- Roč. 32, č. 1 (2023), s. 39-59.

Faktory ovlivňující motivaci ke studiu přírodních oborů jsou intenzivně sledovány, protože zájem o přírodovědně zaměřené studium dlouhodobě klesá. Předložený průzkum sleduje tento zájem u seniorů studujících na univerzitách třetího věku. Autoři se nejprve věnují tématu stárnutí a jeho vlivu na kognitivní funkce, vzdělávání seniorů a jeho vlivu na kvalitu jejich života a seznamují s výzkumnými otázkami, na které respondenti odpovídali formou rozhovorů. Týkaly se souvislostí mezi zaměstnáním a studiem U3V, spokojenosti účastníků U3V s jejich současným životem, jejich společenského života a motivace návratu ke studiu. Důvodem oblíbenosti studia na U3V je i třída spolužáků.

starší člověk ; vzdělávání ; vzdělávání dospělých ; celoživotní vzdělávání ; univerzita třetího věku ; student ; přírodovědné studium ; motivace učení ; působení ; průzkum ; kurz ; vysokoškolské studium ; Česko ; senioři ; stárnutí

<http://katalog.npmk.cz/documents/528742>

13.

Současný stav spolupráce ve vzdělávání mezi veřejnými knihovnami a školami : výsledky celostátního průzkumu z roku 2019 / [Current state of cooperation in education of public libraries and schools : results of nationwide survey from the year 2019] / Pavlína Mazáčová, Vladana Pillerová, Vít Richter – cze

In: Bulletin SKIP -- ISSN 1210-0927 -- Roč. 29, č. 1 (2020).

Článek představuje výsledky šetření u 841 knihoven (především veřejné obecní, městské a krajské knihovny) o spolupráci se školami. Zahrnuje frekvenci spolupráce se školami (největší část, 26% spolupracuje jednou až dvakrát měsíčně), témata vzdělávacích akcí (dominuje seznámení se službami knihoven, následují jazyk a jazyková komunikace, člověk a jeho svět, člověk a společnost, umění a kultura a informační gramotnost - další témata jsou zastoupena méně). Knihovny spolupracují zejména s MŠ a prvním stupněm ZŠ. Další části článku se týkají využívaného technického vybavení, kvalifikace zapojených pracovníků a překážkám spolupráce se školami z pohledu knihoven. Článek informuje o plánu realizovat obdobný průzkum z pohledu škol v roce 2020. Odkazuje na úplnou zprávu z průzkumu.

knihovna ; veřejná knihovna ; škola ; spolupráce ; spolupráce ve výchově ; průzkum ; Česko ; služby knihoven ; 2019

<http://katalog.npmk.cz/documents/528547>

14.

Systém 8+2 nedává pedagogům smysl : vracíme se k tomu, co už tu jednou bylo, říkají / [The 8+2 system makes no sense to teachers : we are returning to what was once there, they say] / Jaroslava Štefflová – cze

In: Učitel'ské noviny : týdeník pro učitele a přátele školy -- ISSN 0139-5718 [CZ] -- Roč. 126, č. 23 (2023), s. 4-7.

Autorka zprostředkovává názory učitelů z různých základních škol na téma povinné výuky 8+2 let (tj. 8 let na základní škole a další 2 roky na škole střední), díky níž by údajně stát mohl ušetřit, a zároveň by bylo zajištěno, že všichni žáci projdou nutné základy vzdělání pro život. Přichází převážně s negativními ohlasy.

systém výchovy a vzdělávání ; školství ; základní škola ; střední škola ; povinná školní docházka ; učitel ; názor ; legislativa ; návrh reformy ; Česko

<http://katalog.npmk.cz/documents/528968>

15.

Třicet let profesního rozvoje učitelů v České republice = Thirty years of professional development of teachers in the Czech Republic / Kristýna Šejnohová -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Pedagogika : časopis pro pedagogickou teorii a praxi -- ISSN 0031-3815 -- Roč. 73, č. 1 (2023), s. 15-40.

Studie se zabývá tématem profesního rozvoje učitelů v ČR. Nabízí přehled vybraných projektů na pozadí legislativních změn od 90. let (např. Další vzdělávání učitelů na úrovni okresů, Cesty k profesionalizaci učitelů), které svou realizací i ne-realizací ovlivňovaly profesní rozvoj učitelů. Studie dále identifikuje z vybraných článků časopisů Pedagogika, Pedagogická orientace, Studia

Pedagogica atd. témata, jako je spolupráce a zpětná vazba, postoj učitelů a jejich potřeby, reflexe, mezigenerační učení, video a metody, jež jsou klíčová pro profesní rozvoj. V závěru shrnuje svá zjištění a nabízí námět pro další studie.

odborný rozvoj zaměstnanců ; profesní standardy učitelů ; školství ; legislativa ; vzdělávání ; pedagogický výzkum ; výsledek výzkumu ; školská politika ; praxe ; spolupráce ; postoj učitele ; projekt ; video ; metodologie ; učitel ; Česko ; mezigenerační učení

<http://katalog.npmk.cz/documents/528943>